

Frederik Lodewijk Jahn.

In Duitschland is deze naam bekend; elke jongen kent hem; Jahn is de gevierde schepper van het gymnastiekonderwijs.

In het jaar 1800, toen hij als huisonderwijzer werkzaam was, leerde hij den vaderlandschen dichter Ernst Moritz Arndt kennen; zij sloten trouwe vriendschap, en zijn hun leven lang vrienden gebleven.

Het was in de volgende jaren, dat Pruisen en Duitschland op het diepst vernederd werden; Jahn zag het aan met een bloedend hart, en trachtte van Pruisen een modern Sparta te maken, om het weer op te heffen tot een krachtigen, weerbaren staat.

Voor den gezonden geest een gezond lichaam! was zijn leus. In 1811 opende hij te Berlijn zijn eerste gymnastiekschool, en toen de koning in een treffenden oproep het volk te wapen riep ter bescherming van troon en altaren, verliet Jahn den rekstok, om zijn arm in den dienst van het vaderland te stellen.

Hij maakte den vrijheidsoorlog mede; hij behoorde tot het leger, dat zijn zegevierenden intocht in Parijs hield, en werd na den oorlog als bezoldigd gymnastiekleeraar aangesteld.

Ook hield hij voorlezingen, gloeiende van geestdrift, over de Duitsche eenheid. Het was er hem bovenal om te doen, zijn nationale gevoelens over te storten in het hart der jongelingschap; er vormden zich studenten-genootschappen over geheel Duitschland, die door de regeeringen met argusooogen werden gadegeslagen; en Jahn blies het vuur, dat op hun altaren werd ontstoken, krachtig aan.

Het spookte toen ter tijd in de hersenen der Duitsche jongelingen. Het was een wonderlijk mengsel van nationale geestdrift, oud-Germaansche ideeën, godsdienstige begrippen en revolutionaire strevingen, dat uit den brouwketel te voorschijn kwam. Op den vierjarigen gedenktag van den slag bij Leipzig, die Napoleons macht verbrijzelde, werd op den top van den Wartburg een groot Octobervuur ontstoken, en evenals Luther de Pauselijke bul voor de Elsterpoort van Wittenberg had verbrand, werden hier, in dit Octobervuur, door de handen van geestdriftige studenten reactionnaire boeken ten vure gedoemd.

Het bleef er niet bij. De overspanning nam een bedenkelijk karakter aan; een jonge student in de theologie zocht den staatsman Kotzebue in diens woning op, en stiet hem met den kreet: „Hier, verrader des vaderlands!” den dolk driemaal in de borst.

Op straat gekomen, knielde de moordenaar neder, dankte God voor het gelukken van den moord, en trachtte zich onder vurige heilwenschen voor het vaderland van kant te maken.

Het opzet mislukte; hij werd ter dood veroordeeld, en de ongelukkige besteed met vasten tred, zonder een spoor van berouw, het schavot.

Jahn stond in het midden van de beweging.

Zag hij deze verschrikkelijke ontarding niet? Was dit nu de gezonde geest, waarvoor hij het gezonde lichaam zou leveren?

Geen vier maanden nadat Kotzebue was vermoord, werd een sluipmoord op een anderen staatsman beproefd.

De aanslag mislukte; de dader, een apotheker, pleegde zelfmoord; de beweegredenen waren weer dezelfde geweest.

Nu kwamen de regeeringen tusschenbeide; de gevangnissen werden volgestopt, en de menschen op straat zagen op zekeren dag, hoe twee gendarmen Jahns woning binnenstapten.

Hij zat daar bij zijn ziek kind; met verwondering waren de oogen van het kleine meisje op die politiedienaren gericht; maar toen ze begreep, waarom het te doen was, barstte zij in hartstochtelijk geweën uit.

Het was de donkerste ure in Jahns leven; de mannen der wet waren onverbiddelijk; hij moest mee, op staanden voet, en met een diep gewond hart verwisselde hij de ziekesponde met de vochtige cel van een somberen kerker.

Zijn stoute plannen waren in rook vervlogen; zijn gymnastiekscholen werden gesloten; en toen hij de gevangenis verliet, scheen hij een gebroken man.

Hij vestigde zich te Freiburg aan de Unstrut, waar tot overmaat van ramp een zware brand al zijn bezittingen verwoestte.

Nu was Jahn een arme man, en hij telde reeds zestig jaar

Maar het doel, dat de Allerhoogste Koning met dezen Duitschen vaderlander voor had, was thans bereikt. Want door lijden was hij gelouterd, en de beker der harde rampspoeden was thans voor goed geledigd.

Klaar en helder zag hij thans in, dat niet de Revolutie, maar slechts de Reformatie de menschen kan redden. Hij was veranderd, bekeerd; vroegere vrienden keerden hem den rug toe, en verzekerden, dat Jahn in de armen van een verward conservatisme was terecht gekomen.

Maar hij had het er voor over, een martelaar voor zijn overtuiging te zijn. In de dagen van de storm- en drangperiode was hij voor zijn revolutionair-gefinte ideeën naar de gevangenis gegaan; thans, nu hij de leus aanhief: „Terug tot de oude paden!” had de wakkere held het er voor over, door vroegere geestverwanten miskend te worden.

Hij stond nog altijd onder politietoezicht, maar in 1840, toen de broeder van den grootvader van den tegenwoordigen Duitschen keizer den troon beklom, werd dat toezicht opgeheven.

Die koning was trouwens een vorst naar het hart van Jahn. En deze vorst is het geweest, die door een heilig vuur aangegrepen, bij de plechtige opening van den Pruisischen Landdag deze treffende woorden op de lippen nam: „Ik en mijn Huis, wij zullen den Heere dienen!”

In zijn grijze dagen begon de tweede jeugd van Jahn. In 1848 viel hem de hooge onderscheiding ten deel, als afgevaardigde naar de Nationale Vergadering te Frankfort a. d. Main gezonden te worden. Men kon hem daar zien zitten op de banken der uiterste rechterzijde.

In die vergadering heeft hij weinig gesproken, maar daarbuiten des te meer, en aan zijn liefde voor de gymnastiek, als een beduidende factor tot versterking van het nationale bewustzijn, is hij getrouw gebleven tot zijn laatsten snik.

Hij was een man vol kracht en vuur; opgewekt, vastberaden, als belichaming van zijn kernspreuk: „Frisch, vroom, vroolijk, vrij!”

Hij was een zoon van den Duitschen grond, en aan dat Duitschland heeft hij gehangen met de teederste vezelen zijner ziel.

Dat vaderland heeft zijn liefde trouwens beantwoord; tegen den avond werd het licht, en er was een groote droefheid, toen de tijding kwam: „Vader Jahn is overleden!”

Hij overleed te Freiburg in het jaar 1852, en bereikte den ouderdom van 74 jaren. De heerlijkheid van het Duitsche keizerrijk heeft hij niet meer beleefd, maar staande op den berg Nebo, heeft hij dien glans gezien in een schitterend vergezicht, en dat gezicht heeft zijn ziel verkwikt.

L. P.

